

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ไม้แกะสลักของไทยเป็นหัตถกรรมที่มีมาแต่โบราณกาล จะเห็นได้จากฝีมือการแกะสลัก ลวดลายประดับบานประตูหน้าต่าง โบสถ์ วิหาร เรือพระที่นั่ง ราชรถ ตลอดจนเครื่องเรือน เช่น ตู้ โต๊ะ เป็นต้น ต่อมาหัตถกรรมไม้แกะสลักได้วิวัฒนาการมาเป็นลำดับ โดยได้ยึดเอารูปแบบของ วิธีการ แกะสลักมาประดิษฐ์ดัดแปลง เพื่อให้เกิดความสวยงามและมีประโยชน์ใช้สอยคุ้มค่ายิ่งขึ้น จนสามารถส่งเป็นสินค้าออกได้เป็นจำนวนมาก จึงนับได้ว่าไม้แกะสลักมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ ของประเทศด้วย และในการศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสืบทอด ภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมสาขาไม้แกะสลักของจังหวัดเชียงใหม่ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ต้องใช้ข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ มาช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลของชุมชนที่มีความสอดคล้องกับ การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ เพื่อส่งเสริมและรื้อฟื้นภูมิปัญญา ที่เลือนหายไปคงอยู่ แบ่งเนื้อหาในการศึกษาดังนี้

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับงานหัตถกรรมสาขาไม้แกะสลัก
2. การนำเอาหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับงานหัตถกรรมสาขาไม้แกะสลัก
3. แนวคิดการวิเคราะห์ SWOT Analysis
4. บริบทจังหวัดเชียงใหม่และข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอำเภอคอยสะเค็ด อำเภอสารภี อำเภอ สันป่าตอง อำเภอจอมทอง และอำเภอแมริม
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับงานหัตถกรรมสาขาไม้แกะสลัก

ก่อนที่มนุษย์จะรู้จักนำเอาโลหะมาใช้ทำเครื่องใช้ต่าง ๆ นั้นมนุษย์ได้รู้จักนำเอาไม้มาใช้ทำ สิ่งของต่างๆ ก่อนโดยเริ่มจากการรู้จักใช้ท่อนไม้เป็นอาวุธ และทำเครื่องทุ่นแรงต่าง ๆ เช่น คานงัด คราดเกลี่ยดิน เป็นต้น นักมนุษยศาสตร์คาดว่ามนุษย์รู้จักประดิษฐ์คิดค้นทำเครื่องมือใช้ ราวคอน ปลายของยุคหิน (ประมาณ 8,000 ปีก่อนคริสตศักราช) เริ่มด้วยการใช้หินหรือกระดูกสัตว์มาทำเป็น มีดหรือเครื่องมือขุดอย่างง่าย ๆ ต่อมาเริ่มรู้จักเหลาไม้ทำเป็นแหลน หรือหลาวเอาไว้ล่าสัตว์ทำเป็น ไถเอาไว้พรวนดินเพื่อการเพาะปลูก จนกระทั่งถึงยุคเหล็กและยุคทองแดงที่มนุษย์เริ่มรู้จักถลุง โลหะ นำมาใช้ได้แม้ว่าวิวัฒนาการทางโลหะได้เกิดขึ้นอย่างมากมายในปัจจุบันก็ตาม ไม้ก็ยังมิบทบาท

สำคัญต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์หาได้ล้ำสมัยไปไม่ ตรงกันข้ามกลับทวีความสำคัญเพิ่มขึ้นอีกมาก ทั้งนี้ได้อาศัยวิชาการใหม่ ๆ ขยายการใช้ไม้กว้างขวางยิ่งขึ้นไปอีกเราใช้ไม้เกือบทุกส่วนของต้นไม้ นับตั้งแต่รากไม้บางอย่างใช้ทำยา สักคยา สีนํ้ามันจากเปลือกไม้ ไซโบไม้ห่อของ มุงหลังคา ทำอาหารและยา แต่ส่วนใหญ่เราได้ประโยชน์จากการใช้เนื้อไม้โดยการเลื่อยออกเป็นแผ่นแล้วใช้ทำ บ้านเรือนที่อยู่อาศัย เครื่องเรือน พาหนะเครื่องใช้ไม้สอยอีกมากมาย ทั้งนี้เพราะไม้เป็นวัสดุจากธรรมชาติที่มีคุณสมบัติเหมาะสมแก่การก่อสร้างเกือบทุกชนิด เมื่อพิจารณาถึงราคา ความสะดวก ในการจัดหาความแข็งแรงต่อหน่วย น้ำหนัก ความสะดวกในการแปรรูป ตลอดจนความสวยงาม ตามธรรมชาติของมันเราอาจจะพูดได้ว่าไม่มีวัสดุใดที่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาความเจริญของ มนุษยชาติเทียบเท่าไม้ (ศูนย์บริการข้อมูลการค้าการลงทุน จังหวัดเชียงใหม่, 2554 : 1)

1.1 ประวัติความเป็นมาของงานหัตถกรรมสาขาไม้แกะสลัก

เครื่องไม้แกะสลักหรือที่เรียกว่า งานแกะสลัก จัดเป็นงานศิลป์หัตถกรรมประเภทหนึ่ง ที่จัดรวมอยู่ในสาขาประติมากรรมซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Sculpture” ซึ่งมีความหมายรวมถึง การปั้น การหล่อ และการแกะสลัก แต่จะแตกต่างที่กรรมวิธีในการผลิต หรือเทคนิควิธีการ ในการทำ กรรมวิธีของการแกะสลักเป็นการเฉือนออก งานแกะสลักในยุคก่อนทำขึ้น เพื่องาน ในสถาบันศาสนา และสถาบันเจ้านายเป็นส่วนใหญ่ เช่น คันทวย บานประตู หน้าบัน และ โครงสร้างอื่น ๆ ของตัววิหาร หอพระไตรปิฎก หอคำ ซึ่งนอกจากจะใช้ประดับตกแต่ง แล้วยัง สะท้อนวิถีคิดและโลกทัศน์ของคนร่วมสมัยอีกด้วย เดิมแหล่งทำไม้แกะสลักของเชียงใหม่ อยู่แถบ วัลลายประตูเชียงใหม่ และชาวบ้านจากหมู่บ้านถวายเป็นฝืนคนจนสามารถทำได้ จึงได้นำกลับมาทำ ที่บ้านถวาย ตำบลขุนคง อำเภอหางดง จนเป็นที่นิยมของคนทั่วไปศิลปะการแกะสลักไม้เป็นมรดก ทางวัฒนธรรมของชาติที่ตกทอดสืบต่อเรื่อยมาจนปัจจุบัน (สมถวิล เจริญทรัพย์, 2539 : 1)

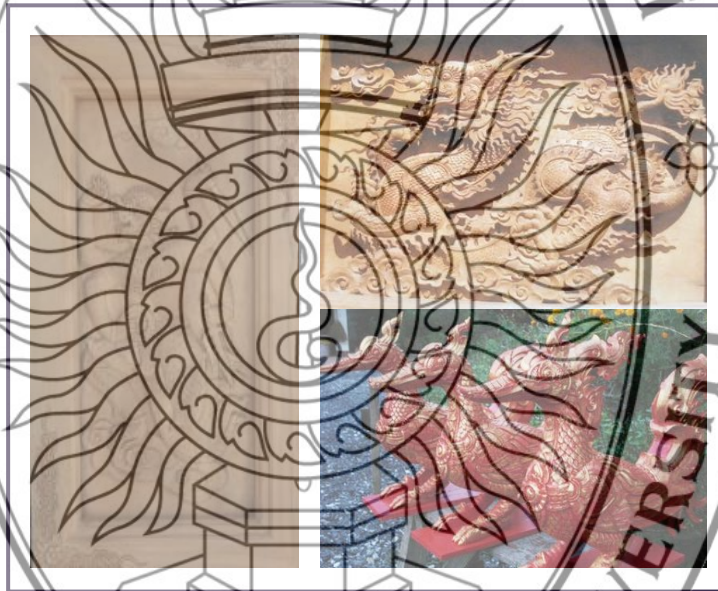
งานศิลป์หัตถกรรมพื้นบ้านประเภทการแกะสลัก ปัจจุบันได้วิวัฒนาการการผลิตขึ้น เป็นการผลิตในระบบอุตสาหกรรมแทนการผลิตเฉพาะในครัวเรือน ทั้งนี้เพราะมีคนมากขึ้นใน สังคม ประเภทของศิลป์หัตถกรรมพื้นบ้านได้รับการฟื้นฟู ปรับปรุง ส่งเสริมและพัฒนาในหลาย ๆ ด้าน ทำให้เป็นที่นิยมของบุคคลทั่วไป ซึ่งเดิมการผลิตมีน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการของ ผู้บริโภคจึงเปลี่ยนการผลิตเป็นระบบการผลิตอุตสาหกรรมขึ้นมาแทน แต่ยังเป็นการผลิตของ อุตสาหกรรมขนาดย่อมหรือเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนอยู่ (สมถวิล เจริญทรัพย์, 2539 : 4)

การแกะสลักนอกจากจะสามารถทำรายได้ให้ผู้ผลิตแล้วยังเป็นงานที่แสดงออกถึง ความมีศิลปะอันประณีตสวยงาม การสร้างงานศิลป์หัตถกรรมพื้นบ้านประเภทนี้เริ่มทำมาตั้งแต่ สมัยสุโขทัย อยุธยา และรัตนโกสินทร์ โดยจัดให้มีการศึกษาในโรงเรียน ในสมัยรัตนโกสินทร์

ตอนต้นถือว่าเป็นงานที่มีความสำคัญตามธรรมเนียมศักดิ์นาพลเรือนและทหาร ซึ่งในกฎหมายเก่าของไทยได้จัดให้งานนี้อยู่ในจำพวกช่างสิบหมู่ (สมถวิล เจริญทรัพย์, 2539 : 5)

1.2 ประเภทของงานแกะสลัก

สมหวัง คงประยูร (ม.ป.ป. : 10) กล่าวถึง ลักษณะการแกะสลักไม้ไว้ว่า ประเภทของการแกะสลักมี 3 ประเภท คือ 1) ภาพประเพณีนูนต่ำ 2) ภาพประเพณีนูนสูง และ 3) ภาพประเพณีลอยตัว การแกะสลักไม้มีอยู่สองลักษณะ อย่างหนึ่งคือแกะเป็นภาพนูนบนเนื้อไม้ เช่น หน้าบ้านบานประตู หน้าต่าง โบสถ์วิหารของวัด อีกลักษณะหนึ่งคือการแกะลอยตัวเช่น พระพุทธรูปตัวละครสัตว์ต่าง ๆ เป็นต้น นิยมใช้ไม้สักเป็นวัสดุในการแกะสลัก เพราะมีความอ่อนและเหนียวพอสมควร สามารถแกะสลักได้ลายคมชัดตามต้องการ มีลวดลายสวยงามในเนื้อและมีคุณสมบัติในการดูดซับสีหรือรักเป็นอย่างดี

ภาพที่ 2.1 ประเภทของการแกะสลัก ได้แก่ ภาพประเพณีนูนต่ำ (ซ้าย) ภาพประเพณีนูนสูง (บนขวา) และภาพประเพณีลอยตัว (ล่างขวา)

เครื่องมือที่ใช้ในการแกะประกอบด้วยสิ่วหน้าต่าง ๆ ทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ซึ่งมักจะทำขึ้นเองเพื่อให้ใช้ได้ถนัดมือช่างผู้ทำงานและเหมาะกับงานประเภทใดประเภทหนึ่งสิ่วแต่ละขนาดใช้ในลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น ใช้ตอกลงในเนื้อไม้เพื่อเติมเส้นลายและขุดพื้นให้ลึกลง ใช้เจียนปาดตัดลายตั้งเหลี่ยมเป็นชั้นเชิงเพื่อคัดตัวลายให้เด่นชัดขึ้น การแกะครั้งแรกเรียกว่า โกลน เป็นสิ่งสำคัญมากต้อง โกลนให้ดีก่อนจึงจะแกะลายแกะรูปต่อได้สัดส่วนถูกต้องสวยงาม เมื่อเสร็จขั้นตอนการแกะแล้ว จึงจะลงรักปิดทองหรือลงสี ลงน้ำมันตามต้องการ (สมหวัง คงประยูร, ม.ป.ป. : 40)

ภาพที่ 2.2 ชุดลั่วที่ใช้ในการแกะสลักไม้

1.3 วัสดุที่ใช้ในการสร้างสร้งงานประติมากรรมการแกะสลัก

วัสดุที่ใช้ในการสร้างสร้งงานประติมากรรมการแกะสลักจะถูกจัดหามาตามต้องการ เพื่อความเหมาะสมกับงานประติมากรรมแต่ละประเภท ที่พบเห็นในปัจจุบัน (สมถวิล เจริญทรัพย์, 2539 : 6-10) ได้แก่

1.3.1 ดิน เป็นวัสดุที่หาได้ง่าย โดยทั่วไปจะเป็นดินที่มีลักษณะเหนียว ที่เรียกว่า ดินเหนียว มีอยู่ทั่วไปทุกท้องถิ่น

1.3.2 หิน เป็นวัสดุที่ใช้ทำงานประติมากรรมการแกะสลักให้อยู่คงทนถาวรมากกว่า วัสดุชนิดอื่น ๆ ส่วนมากเป็นศิลปะสมัยทวารวดี ศรีวิชัย ลพบุรีและอุทอง เช่น พระพุทธรูปศิลาขาว ปางปฐมเทศนา สมัยทวารวดี จังหวัดนครปฐม

1.3.3 ไม้ เป็นวัสดุที่มีอยู่มากมายในประเทศไทย วิธีการสร้งสร้งค์ส่วนมากจะใช้วิธี “จำหลัก” ไม้ที่นิยมนำมาใช้มากที่สุดได้แก่ “ไม้สัก” ซึ่งเป็นไม้ที่มีความคงทน ลวดลายของเนื้อไม้มีความสวยงามในตัว เป็นต้น สำหรับการใชไม้จำหลักงานประติมากรรมได้แก่ พระพุทธรูป จำหลัก ลวดลายในลักษณะนูนสูง นูนต่ำ เป็นต้น

1.3.4 ปูน เป็นวัสดุที่ใช้สร้งสร้งค์ประติมากรรม โดยการนำเอาหินปูนมาเผาให้สุก แล้วนำไปบดให้เป็นผงละเอียด ผสมด้วยน้ำยาให้มีความเหนียวพอเหมาะที่จะใช้ปั้นได้เป็นอย่างดี เมื่อแข็งตัวจะมีความคงทนถาวรมาก ได้แก่ การปั้นรูปภาพและลวดลายต่าง ๆ เพื่อใช้ในการประดับ ตกแต่งอาคาร เจดีย์ พระปรางค์ เสาวิหาร เป็นต้น

1.3.5 โลหะ เป็นวัสดุที่ใช้ในการสร้งสร้งค์งานปะติมากรรม โดยมีกรรมวิธีในการทำ หลายลักษณะ เช่น ตี ทับ ดอก เจาะ และหล่อ โลหะที่ใช้ได้แก่ ทองแดง เงิน ทองคำ อลูมิเนียม งานประติมากรรมที่สร้งสร้งค์ด้วยโลหะได้แก่ พระธาตุคุดยสุเทพ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น

1.3.6 งาม้าง โดยได้มาจากช่างตัวผู้ (ช่างพลาย) ที่เสียชีวิตแล้ว งาม้างนับเป็นของดีมีราคา มีคุณค่าในการปกป้อง และมีผิวเนื้อที่ละเอียดอ่อน ช่างไทยได้นำงาม้างมาสร้างสรรค์ในงานประติมากรรม เช่น แกะสลักทำเป็นพระพุทธรูป แกะสลักทำเป็นเครื่องประดับ ได้แก่ แหวน กำไล สร้อยข้อมือ สร้อยคอ และใช้สำหรับตั้งประดับตกแต่ง

1.3.7 หนังสัตว์ โดยมากหนังสัตว์ที่นำมาใช้มักจะใช้นางวัว หนังควาย ดากแห้ง ประติมากรรมประเภทนี้ได้แก่ การทำหนังใหญ่ หนังตะลุง และพัด

1.3.8 น้ำแข็ง จะใช้ในการตกแต่งสถานที่ในการจัดเลี้ยงต่าง ๆ ภายในโรงแรมหรือสถานที่ต่าง ๆ ที่ต้องการจัดให้มีความหรูหรา และใช้งานไม่นาน ใช้ทุนไม่มาก

1.4 วัตถุดิบและเครื่องมือที่ใช้ในการแกะสลักไม้

งานสลักไม้คือ งานที่ใช้ไม้เนื้อดีมีคุณภาพคงทนถาวรเหมาะสมที่จะนำมาสลักขึ้นรูปทรงต่างๆ ลวดลายหรือรูปภาพให้คงรูปเช่นนั้นได้นาน ๆ สำหรับวัตถุดิบและเครื่องมือที่ใช้ในการแกะสลัก (การทำอากาศยานแห่งประเทศไทย, 2540. : 72-74) มีดังนี้

1) ไม้ คือ วัสดุที่พืงหามาได้จากธรรมชาติ ไม่แต่ละชนิดที่จะนำมาทำการสลักขึ้นเป็นลวดลายต้องได้รับการคัดเลือกเอาแต่เนื้อไม้ที่มีคุณภาพดี จากนั้นจึงนำมาผึ่งในร่มให้แห้งสนิท จากนั้นจึงนำมาตัดแบ่งเป็นท่อนหรือแผ่นตามขนาดที่ประสงค์

ภาพที่ 2.3 ไม้สักเป็นไม้ที่นิยมนำมาใช้ในการแกะสลักมากที่สุด

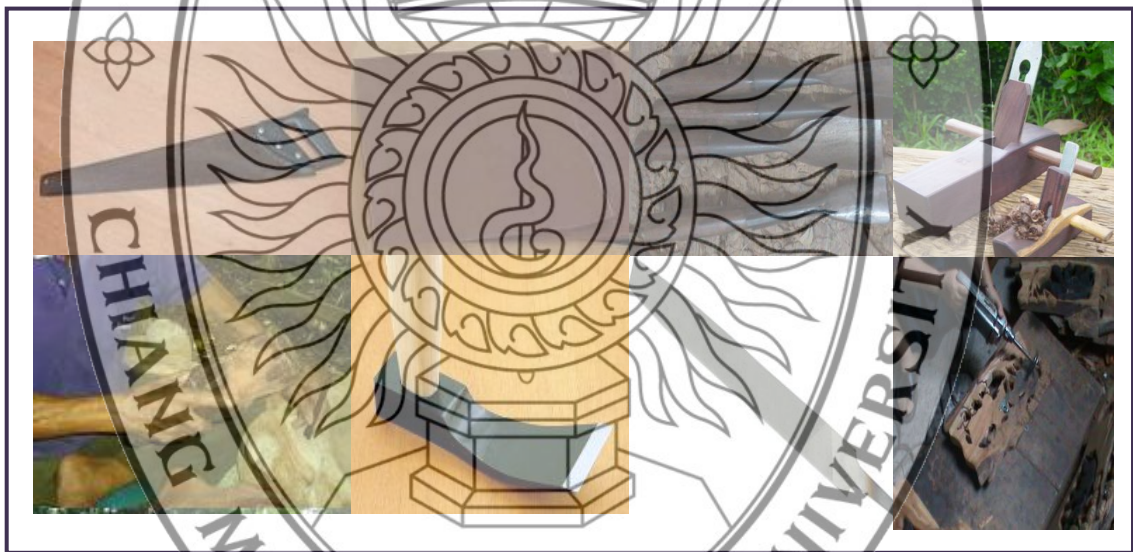
2) ค้อนไม้ เป็นค้อนที่มีลักษณะคล้ายตะลุมพุกเล็กๆ ทำจากไม้เนื้อแข็งเช่น ไม้แดง ไม้ชิงชัน ค้อนไม้จะเบา และไม่กินแรงเวลาใช้งานและช่วยรักษาด้ามสว่าให้ใช้งานได้นานอีกด้วย

3) สว่า เป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการแกะสลักมีหลายชนิดได้แก่ สว่าขุด สว่าฉาก สว่าขมวด สว่าเล็บมือ สว่าทำ จากเหล็กกล้าที่แข็งและเหนียว ที่สำคัญคือจะต้องลับให้คมอยู่เสมอ

- 4) มีด เป็นมีดเล็ก ๆ ปลายแหลม ใช้นะเกลายเล็ก ๆ หรือกะรื่อง
- 5) เลื่อย ใช้ในการเลื่อยไม้ส่วนที่ไม่ต้องการออกไป เพื่อขึ้นรูปหรือขึ้นโครงของงาน
- 6) บุ้งหรือตะไบ ใช้ถูตแต่งชิ้นงานในขั้นตอนหลังจากแกะสลักแล้ว
- 7) กระจาดทราย ใช้ขัดตกแต่งชิ้นงานหลังจากแกะสลักแล้ว
- 8) กบไสไม้ ใช้นไสไม้ให้เรียบก่อนลงมือแกะหรือตกแต่งอื่น ๆ ภายหลัง
- 9) สว่าน ใช้เจาะรูไม้เพื่อแกะหรือคลุไม้
- 10) แท่นยึดหรือปากกาจับไม้ ใช้ยึดจับไม้
- 11) เครื่องมือประกอบอื่น ๆ ได้แก่ ไม้บรรทัด ดินสอ กระจาดลอกลาย กระจาดแข็ง
- 12) วัสดุตกแต่ง ได้แก่ ดินสอพอง แล็กเกอร์ แชนแล็ก น้ำมันลินสีด ทินเนอร์ หรือ
- 13) ขวานหมู ฟัน เครื่องมือตากไม้ รูปคล้ายจอบหน้าแคบ

ทำแบบ

สีทาไม้

ภาพที่ 2.4 อุปกรณ์ที่ใช้ในการแกะสลัก เช่น เลื่อย กระจาดทราย สิว กบไสไม้
ค้อนไม้ ขวานหมู ตะไบ และสว่าน

1.5 ขั้นตอนและวิธีการแกะสลักไม้ (การทำอากาศยานแห่งประเทศไทย, 2540. : 74-76) มีดังนี้

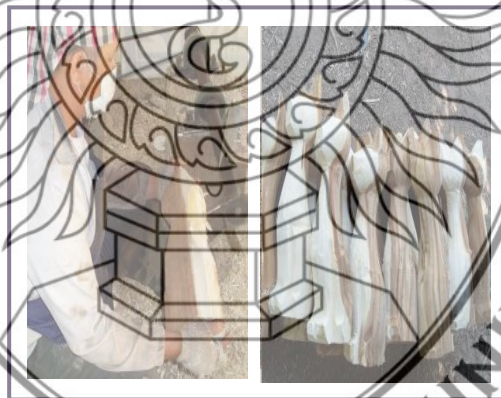
1.5.1 การขึ้นรูปสลักไม้ คือ ขั้นตอนแรกเริ่มงานปฏิบัติงาน ส่วนสลักไม้ชิ้นต้นจะต้องจัดการร่างแบบขึ้นบนท่อนไม้ หรือแผ่นไม้นั้นให้เป็นรูปร่างหรือลวดลาย พอเป็นเค้ารอยหยาบ ๆ ขึ้นเสียก่อนด้วยดินสอขาว จึงใช้หมึกตัดเส้นที่บนเส้นร่างดินสอขาวนั้นให้ชัดเจน จากนั้นจึงเริ่มงาน

ขึ้นรูปสลักไม้ด้วยขวานหมูหรือฝั้ง ฟัน ถาก ตัดเอาเนื้อไม้ส่วนที่ไม่พึงประสงค์ออกไปจากท่อนไม้ จนกระทั่งเป็นรูปทรงเลา ๆ ของรูปเรียกว่า หุ่น โกลน

ภาพที่ 2.5 การขึ้นรูปสลักไม้หรือหุ่น โกลน

1.5.2 การรักรูปไม้สลัก เป็นขั้นตอนสลักไม้ทำเป็นรูปภาพหรือลวดลายต่อเนื่องจากที่ได้ขึ้น “หุ่น โกลน” การปฏิบัติงานขั้นนี้มักใช้สิ่วหน้าต่าง ๆ และขนาดต่างกัน สลักปรับเปลี่ยน “หุ่น โกลน” ให้ปรากฏทรวดทรง ขนาด และสัดส่วนให้ชัดเจนจนดูคล้ายจะเป็นรูปไม้สลักถึงสำเร็จ งานสลักไม้นี้เรียกว่า “รักรูป” และชิ้นไม้สลักที่ผ่านขั้นตอนการรักรูปแล้วนี้เรียกว่า “หุ่น”

ภาพที่ 2.6 การรักรูปไม้สลักหรือหุ่น

1.5.3 การสลักส่วนละเอียด การสลักไม้นี้จัดเป็นขั้นตอนงานฝีมือที่ต้องใช้ความสามารถมากกว่าการปฏิบัติงานสลักไม้ขั้นต้น ๆ เพราะต้องสลักทำส่วนรายละเอียดต่าง ๆ ของรูปภาพหรือลวดลายให้ปรากฏ เพราะต้องสลักทำส่วนละเอียดต่าง ๆ ของรูปภาพหรือลวดลายให้ปรากฏเห็นได้ชัดตามกระบวนการแบบอันเป็นขนบนิยม ทั้งยังเป็นช่องทางและโอกาสให้ช่างสลักได้แสดงออกความสามารถของฝีมือ ประสบการณ์ ความชำนาญ และภูมิปัญญา โดยเต็มกำลังของช่าง

ภาพที่ 2.7 การสลักส่วนรายละเอียด

1.5.4 การเก็บงานไม้แกะสลัก คือ การตรวจสอบความเรียบร้อยของชิ้นงานไม้สลัก โดยตรวจเก็บส่วนที่ควรปรับปรังแก้ไขให้ดีให้งามสมบูรณ์ และยังกินความถึง การสลักทั้งฝึลั่วไว้บนชิ้นงานให้เห็นความสดใสในการตัดลันใจอย่างแม่นยำจับปล้นในชิ้นงานนั้นหรือการแสดงออกวุฒิภาวะในทางสุนทรียภาพของช่างสลักฝักชิ้นไว้ในชิ้นงาน เช่น การประดับปลายกระหนกอย่างพิสดารในชิ้นสุดท้ายเป็นกรเน้นการทำให้สมบูรณ์แก่ชิ้นงานเป็นชิ้นท้ายที่สุด

1.5.5 การตกแต่งงานไม้สลัก การตกแต่งงานไม้สลักปกติมักทาน้ำมันเพื่อรักษาเนื้อไม้หรืออาจตกแต่งในลักษณะและวิธีการอื่น ได้คือ

- 1) การตกแต่งด้วยการลงรักปิดทองกำพลว
- 2) การตกแต่งด้วยการเขียนระบายสี
- 3) การตกแต่งด้วยการประดับมุก
- 4) การตกแต่งด้วยการประดับกระจกสี

งานไม้สลักที่เป็นหน้าที่ของช่างสลักไม้ มีงานไม้สลักแต่ละประเภทดังต่อไปนี้

- 1) งานสลักไม้ประเทรฐูปปฏิมากรรม ได้แก่ พระพุทธรูป เทวรูป
- 2) งานสลักไม้ประเทรฐูปประติมากรรม ได้แก่ รูปนางกวัค รูปสัตว์หิมพานต์
- 3) งานสลักไม้ประเทรฐูเครื่องอุปโภค ได้แก่ ม้าหมู่ ตั่ง เตียง ตู้ ม้าเครื่องแป้ง
- 4) งานสลักไม้ประเทรฐูเครื่องยานพาหนะ ได้แก่ พระราชยาน เรือพระที่นั่ง
- 5) งานสลักไม้ประเทรฐูองค์ประกอบสถาปัตยกรรม ได้แก่ ส่วนประกอบ

เครื่องยอดพระมหาปราสาท เครื่องประกอบหน้าบัน คันทวย นุชบก บานประตู บานหน้าต่าง

ภาพที่ 2.8 การตกแต่งงานไม้สลัก

1.6 ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านการแกะสลักไม้ในภาคเหนือ (สมถวิล เจริญทรัพย์, 2539 : 11-15)

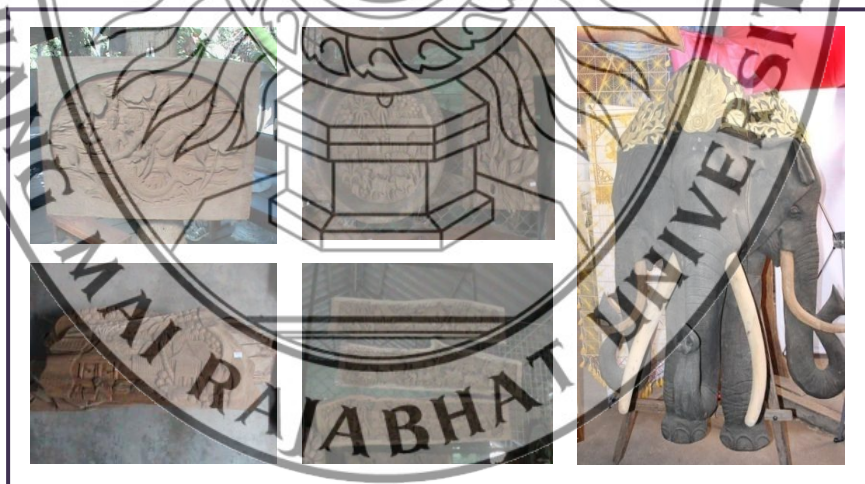
การแกะสลักเป็นลักษณะพิเศษของงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของคนภาคเหนือ โดยเฉพาะ ไม้สักถือว่าเป็นไม้ที่มีคุณภาพดีเลิศ เพราะมีเนื้อละเอียด มีลวดลายในเนื้อไม้ที่สวยงาม มีสีเหลืองนวลอ่อน ๆ มียาง และมีกลิ่นที่ปลุก มด มอดและแมลงไม่ชอบกัดแทะ ลักษณะของลำต้นตรง กลม สว่างาม ไม้สักเป็นไม้ที่มีมากที่สุดในภาคเหนือของประเทศไทยและถือเป็นไม้เศรษฐกิจของไทย

เมืองเหนือในแต่ละจังหวัดจะมีงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านอยู่มากมายหลายประเภท งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านในแต่ละท้องถิ่นจะมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งตัวแปรที่ทำให้เกิดความแตกต่างของงานมีอยู่หลายประการ เช่น วัฒนธรรม ประโยชน์ของการนำไปใช้ ความเชื่อที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ สภาพสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ประชาชนเมืองเหนือที่เป็นช่าง ส่วนมากงานแกะสลักมักจะนิยมทำออกมาเป็นรูปช้าง ซึ่งถือว่าเป็นสัตว์ที่มีความผูกพันกับคนในท้องถิ่นมากกว่าสัตว์ประเภทอื่น ช้างไม้แกะสลักถือเป็นเครื่องประดับมากกว่าที่จะนำไปใช้ประโยชน์ใช้สอยอย่างอื่น โดยส่วนมากเป็นการแกะสลักแบบลอยตัว แบบนูนข้าง

ฝีมือการแกะสลักช่างในปัจจุบันจะเห็นว่ามีความหยาบและคุณค่าทางความงามลดน้อยลง ตกต่ำลง แต่เดิมคุณกลมกลืนมีเนื้อหนังมากกว่า รอยขนบนผิวหนังก็ทำได้อย่างกลมกลืนยิ่งกว่า ปัจจุบัน สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะช่างไม้แกะสลักเป็นที่ต้องการของประชาชนมากขึ้น มีผลทำให้ช่างต้องผลิตออกมาจำนวนมาก ทำให้คุณภาพต่ำลง เป็นต้น งานเครื่องไม้แกะสลักแบบลอยตัว นูนสูง หรือนูนต่ำ และลายเส้น ขึ้นอยู่กับลักษณะของการนำไปใช้ เช่น งานประดับตกแต่ง งานเฟอร์นิเจอร์ เครื่องเรือน ลิงของเครื่องใช้ ของชำร่วยและของที่ระลึก เป็นต้น

ครั้งที่ สมถวิล เจริญทรัพย์ (2539 : 15) ได้กล่าวถึง ผลงานการวิจัยของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เรื่อง ศิลปพื้นบ้านภาคเหนือ งานศิลปหัตถกรรมเกี่ยวกับงานแกะสลักไม้ มีการทำหลายหมู่บ้าน หลายอำเภอ และหลายจังหวัดในภาคเหนือตอนบน ซึ่งจากการสำรวจ มีการทำงานมานานแล้วและปัจจุบันก็ยังมีการทำอยู่ เช่น ในจังหวัดเชียงใหม่ ทำหลายอำเภอ คือ เมือง สารภี หางดง เชียงดาว สันทราย พร้าว สันป่าตอง จอมทอง ดอยเต่า แม่ริม แม่อาขย ผาง แม่แตง สันกำแพง และดอยสะเก็ด

อาจสรุปได้ว่า การทำไม้แกะสลักสืบเนื่องมาจากความเชื่อของชาวบ้านประกอบกับ ประสพการณ์ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ดังนั้นยามว่างชาวบ้านจึงได้คิดจำลองภาพจากแหล่งต่าง ๆ และนำมาแกะสลักลงบนไม้ เช่น การแกะสลักสิงห์โตเริ่มจากการจำลองภาพจากหนังสือ วรรณคดีเรื่องสัตว์ป่าหิมพาน จากนั้นได้หาเศษไม้ รากไม้ที่ไม่ใช้แล้วในหมู่บ้านนำมาแกะสลักจาก ฝีมือ และภูมิปัญญาที่ชาวบ้านมีอยู่ โดยใช้ไม้สักในการแกะเนื่องจากเป็นไม้เนื้อแข็งง่ายสำหรับ การแกะสลักออกเป็นลวดลายตามแบบของสิงโต โดยเน้นลวดลายที่อ่อนช้อยงดงามแสดงถึง ความเป็นเอกลักษณ์ของล้านนาไทย เมื่อชาวบ้านจำลองภาพสิงห์โตออก มาโดยการแกะสลักแล้วก็จะ นำสิงห์โตไปตั้งไว้หน้าวัดเพื่อป้องกันสิ่งชั่วร้าย ที่จะเข้ามาคุกคามหมู่บ้านหรือป้องกันภัย สำหรับชาวบ้านหรือลูกหลานในหมู่บ้านนั้น นอกจากการแกะสลักเป็นภาพสัตว์ในวรรณคดีแล้วยัง มีการพัฒนารูปแบบต่าง ๆ อย่างหลากหลายโดยจะเน้นลวดลายความเป็นล้านนาไทยที่สืบทอดมา อย่างยาวนาน

ภาพที่ 2.9 ผลิตภัณฑ์งานไม้แกะสลักในปัจจุบัน

ปัจจุบันงานด้านหัตถกรรมของเชียงใหม่ บางแห่งยังคงสร้างชิ้นตามแบบเดิมในอดีต ส่วนใหญ่ยังใช้พื้นฐานของเทคนิคและวิธีการผลิตเก่า แต่ได้ปรับเปลี่ยนและพัฒนาทั้งรูปแบบ ทางศิลปะ กระบวนการผลิต และการจัดการให้เข้ากับกลไกตลาด เพื่อตอบสนองความต้องการของ

คนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งงานด้านหัตถกรรมของเชียงใหม่ที่ยังคงเป็นเอกลักษณ์และเป็นที่ยอมรับอยู่หลายชนิด เช่น เครื่องเงิน เครื่องเงิน ไม้แกะสลัก ผ้าทอตีนจก ผ้าไหมสันกำแพง เครื่องปั้นดินเผา รม และกระดาษสา เป็นต้น ทั้งนี้สินค้าแกะสลักมีหลายอย่าง ตั้งแต่ชิ้นเล็ก อย่างเช่น ปากกา ดินสอที่ทำจากกิ่งไม้ ช้าง นก กบ ปลา และสัตว์ต่าง ๆ ดอกไม้ จนถึงไม้แกะสลักขนาดใหญ่ เช่น นางไหว้ นางรำ ช้าง ครกเก่า แกะสลักโต๊ะ ตู้ เตียง ซึ่งไม้ที่ใช้ในการแกะสลักมีหลายชนิด เช่น ไม้สัก ไม้มะขาม ไม้โมกมัน ไม้ปาล์ม ไม้ตะเคียน ไม้ป้อ ไม้โพธิ์ทะเล ไม้ยม ไม้มะค่า ไม้แดง ไม้โพธิ์ ไม้จิว ไม้จำปา ไม้กระท้อน ไม้จันทร์หอม ไม้คู้ และไม้ขนุน เป็นต้น

2. การนำเอาหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับงานหัตถกรรมสาขาไม้แกะสลัก

กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2554) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงชีวิตและปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน ไปจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการดำรงชีวิตประจำวัน การพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก และการพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำ การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในงานหัตถกรรมสาขาไม้แกะสลักนั้น ผู้ประกอบการจะต้องคำนึงถึงความมั่นคงและยั่งยืนของการดำเนินงานธุรกิจมากกว่าการแสวงหาผลกำไรหรือประโยชน์ระยะสั้น ต้องมีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบอาชีพ มีการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตการปรับปรุงสินค้าและคุณภาพให้ทันกับความต้องการของตลาดและเทคโนโลยี และในขณะเดียวกันต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย ตลอดจนนำการวิเคราะห์อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง (อภิชัย พันธเสน, 2545 : บทสรุปผู้บริหาร) เข้ามาประยุกต์ใช้ในงานหัตถกรรมด้วย ซึ่งประกอบไปด้วย

- 1) ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม นั่นคือ ใช้เทคโนโลยีที่มีราคาไม่แพง แต่ถูกหลักวิชาการ
- 2) มีขนาดการผลิตที่เหมาะสม สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ
- 3) ไม่โลกเกินไปและไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก
- 4) เน้นความซื่อสัตย์ สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาर्डเอาเปรียบผู้บริโภค และไม่เอาर्डเอาเปรียบแรงงานหรือลูกค้า ตลอดจนมาเอาर्डเอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบ
- 5) เน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย และ/หรือ มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนผลผลิตได้ด้วย

6) เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ (Down side risk management) โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ก่อกวนเงินเกินขีดความสามารถในการจัดการ

7) เน้นการตอบสนองตลาดภายในท้องถิ่น ภูมิภาค ตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศเป็นหลักตามลำดับ

ปัจจัยดังกล่าวจะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถพัฒนาพัฒนาผลิตภัณฑ์และชุมชนได้ในระยะยาวและยั่งยืนสืบต่อไป

3. แนวคิดการวิเคราะห์ Swot Analysis

อมรศิริ (ม.ป.ป. : 1) ได้กล่าวถึง การวิเคราะห์ Swot Analysis ไว้ว่า SWOT เป็นคำย่อมาจากคำว่า

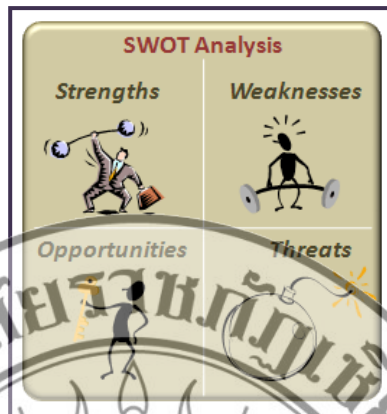
3.1 Strengths คือ จุดแข็ง หมายถึง ความสามารถและสถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นบวก ซึ่งองค์กรนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง การดำเนินงานภายในที่องค์กรทำได้ดี

3.2 Weaknesses คือ จุดอ่อน หมายถึง สถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นลบและด้อยความสามารถ ซึ่งองค์กรไม่สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง การดำเนินงานภายในที่องค์กรทำได้ไม่ดี

3.3. Opportunities คือ โอกาส หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่เอื้ออำนวยให้การทำงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ หรือ สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการขององค์กร

3.4 Threats คือ อุปสรรค หมายถึง ปัจจัยและสถานการณ์จากภายนอกที่ซึ่งขัดขวางการทำงานขององค์กรไม่ให้บรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึงสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นปัญหาต่อองค์กร บางครั้งการจำแนกโอกาสและอุปสรรคเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เพราะทั้งสองสิ่งนี้สามารถเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอาจทำให้สถานการณ์ที่เคยเป็นโอกาสกลับกลายเป็นอุปสรรคได้

ในการวิเคราะห์ SWOT Analysis การกำหนดเรื่อง หัวข้อ หรือประเด็น (Area) ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องคำนึงถึง เพราะว่าการกำหนดประเด็นทำให้การวิเคราะห์และประเมินจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคได้ถูกต้องโดยเฉพาะการกำหนดประเด็นหลัก (key area) ได้ถูกต้อง จะทำให้การวิเคราะห์ถูกต้องยิ่งขึ้น การกำหนดกรอบการวิเคราะห์ SWOT Analysis ใด ๆ ขึ้นอยู่กับลักษณะธุรกิจและธรรมชาติขององค์กรนั้น ๆ

แผนภูมิที่ 2.1 การวิเคราะห์สถานการณ์ด้วย Swot Analysis

ที่มา : มาร์เก็ตติ้งคอมพลาต, 2554 : 1

สำหรับการวิเคราะห์ SWOT Analysis ผู้วิจัยจะนำมาใช้ประเมินธุรกิจของผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อหาโอกาสในการพัฒนาทางธุรกิจ โดยผู้ประกอบการจะต้องวิเคราะห์ Swot Analysis อยู่บนพื้นฐาน 2 อย่าง คือ

1. Back Ground ของตัวผู้ประกอบการเอง ว่ามีประสบการณ์เป็นอย่างไร มีจุดแข็งอย่างไรในตัวของตนเอง เช่น มีจุดเด่น ที่จุดขาย เป็นมิตรกับทุกคน หรือชอบทำงาน GRAPHIC ได้ดี และเด่นกว่าคนอื่น หรือบุคลิกดีสวยสะดุดตาว่าคนอื่น เป็นต้น
2. จุดเด่นจุดด้อยอันเกิดจากลักษณะของธุรกิจของ

4. บริบทจังหวัดเชียงใหม่และข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอำเภอดอยสะเก็ด อำเภอสารภี อำเภอสันป่าตอง อำเภอจอมทอง และอำเภอแมริม

การศึกษาด้านบริบทของจังหวัดเชียงใหม่ จะวิจัยเรื่อง การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสืบทอควมปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมสาขาไม้แกะสลักของจังหวัดเชียงใหม่ ปี 2554 ซึ่งในที่นี้จะเป็นการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างใน 5 อำเภอ คือ อำเภอสารภี อำเภอดอยสะเก็ด อำเภอสันป่าตอง อำเภอจอมทอง และอำเภอแมริมซึ่งหัวข้อในการศึกษาด้านบริบทของจังหวัดเชียงใหม่จะประกอบไปด้วย

4.1 บริบทของจังหวัดเชียงใหม่

นพบุรี ศรีนครพิงค์ หรือ เวียงพิงค์ของพ่อขุนเม็งรายมหาราชในอดีต หรือเชียงใหม่ในวันนี้ คือ เมืองที่เปรียบประดุจดังกุหลาบงามของแผ่นดินล้านนาไทย เป็นเมืองที่นับว่าใหญ่เป็นที่ 2 รองจากกรุงเทพมหานคร และมีความสำคัญที่สุดของภาคเหนือ เป็นเมืองที่รวบรวมเอาศิลปกรรม

โบราณวัตถุ ตลอดจนวัฒนธรรม ดั้งเดิมของล้านนาไทยเอาไว้ (สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่, 2552 : 2)

จังหวัดเชียงใหม่ (สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่, 2552 : 3) ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศเหนือของประเทศไทย ตรงประมาณเส้นรุ้ง 16 องศาเหนือ และเส้นแวงประมาณ 99 องศาตะวันออก อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล 1,027 ฟุต (310 ม.) ส่วนกว้างที่สุดจากตะวันตกจดตะวันออก ประมาณ 138 กม. ส่วนยาวที่สุดจากเหนือถึงใต้ประมาณ 320 กม. มีพื้นที่ทั้งหมด 20,107 ตร.กม. อาณาเขตการแบ่งการปกครองออกเป็น 22 อำเภอ กับ 2 กิ่ง โดยทั่วไปแล้ว พื้นที่ของจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่ จะเป็นป่าละเมาะและภูเขา มีเนื้อที่ประมาณ 19,432 ตร.กม. มีที่ราบอยู่ตอนกลาง ตามสองฟากฝั่งแม่น้ำปิง มีภูเขาที่สูงที่สุดในประเทศไทย คือ "ดอยอินทนนท์" สูงประมาณ 2,599 ม. อยู่ในเขตอำเภอจอมทอง และแม่ฮ่องสอน ห่างจากตัวเมืองไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ประมาณ 100 กม. ปัจจุบันมีถนนอย่างดีขึ้นไปจนถึงยอดเขาดอยอินทนนท์ นับเป็นสถานที่น่าท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยมอย่างมาก นอกจากนั้นยังมีดอยอื่น ๆ ที่มีความสูงรองลงมาอีกหลายแห่ง ๆ ได้แก่ ดอยสุเทพ (1,678 เมตร) ดอยหลวงเชียงดาว (2,195 เมตร) ดอยผ้าห่มปก (2,297 เมตร) เป็นต้น

คนเชียงใหม่โดยส่วนใหญ่มีความผูกพันกับพุทธศาสนาและความเชื่อดั้งเดิม ประเพณีที่สำคัญ ได้แก่ ปีใหม่เมือง (สงกรานต์) จัดขึ้นระหว่างวันที่ 13-15 เมษายนของทุกปี เป็นประเพณีที่สำคัญและยิ่งใหญ่ของชาวเชียงใหม่ ประเพณีฮีตสิบห้าจัดขึ้นในช่วงวันลอยกระทงของทุกปี ราวเดือนพฤศจิกายน ประเพณีเข้าอินทขิล จัดขึ้นในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงมิถุนายน ที่วัดเจดีย์หลวง เป็นการบูชาเสาหลักเมือง เป็นต้น

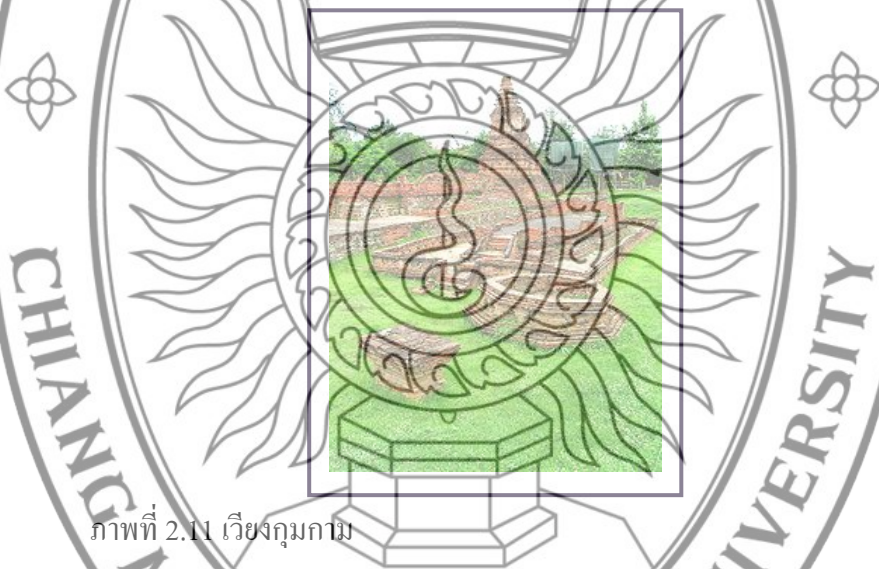

ภาพที่ 2.10 การปล่อยโคมลอยในประเพณีฮีตสิบห้าของชาวจังหวัดเชียงใหม่

4.2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอำเภอสารภี

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสารภี (2554 : 1) กล่าวว่า อำเภอสารภีเดิมชื่ออำเภอว่า “ขางเน็ง” ตั้งเป็นอำเภอสารภีเมื่อปี พ.ศ.2434 (ร.ศ.109) มีเนื้อที่ประมาณ 97.45 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ของจังหวัดเชียงใหม่ (รวม 60,906.25 ไร่) เป็นที่ราบลุ่ม ดินปนทราย มีจำนวนประชากร ณ วันที่ 30 ธันวาคม 2553 จำนวน 76,331 คน ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภาคเหนือ ไม่มีชาวไทยภูเขา การปกครองแบ่งออกเป็น 12 ตำบล 106 หมู่บ้าน (11 เทศบาลตำบล /1 องค์การบริหารส่วนตำบล) ประชากรมีอาชีพเกษตรกร 70% รับจ้าง 20% ธุรกิจและอื่นๆ 10% มีรายได้เฉลี่ย 60,460.15 บาท/คน/ปี ด้านการเพาะปลูกพืชสวนลำไย 26,883 ไร่ สวนผัก 34,300 ไร่ (บางส่วนปลูกร่วมในพื้นที่สวนลำไย) พืชไร่ เช่น กระเทียม ถั่วเหลือง ถั่วลิสง ฯลฯ 1,245 ไร่

สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของอำเภอสารภี เช่น เวียงกุมกาม วัดพระนอนป่าเก็ดดี ถนนสายต้นยาง วังมัจฉาพญาชมพู หมู่บ้านหัตถกรรมจักสาน ตำบลป่าบง เป็นต้น

ภาพที่ 2.11 เวียงกุมกาม

4.3 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอำเภอดอยสะเก็ด

สำนักงานเกษตรอำเภอดอยสะเก็ด (2554 : 1) กล่าวไว้ว่า “ดอยสะเก็ด” มีประวัติเก่าแก่อันยาวนาน และแตกต่างไปกว่าประวัติของอำเภออื่น ๆ เพราะเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ พุทธประวัติ และตำนานความเชื่อของคนโบราณ “ดอยสะเก็ด” เป็นคำหนึ่งที่ตั้งชื่อว่าเป็นที่มาของชื่ออำเภอดอยสะเก็ด ที่คนโบราณเรียกตามลักษณะของภูมิประเทศที่ตั้งของอำเภอตามที่ตามองเห็น เพราะอำเภอดอยสะเก็ดมีภูเขา (ดอย) ลูกหนึ่งที่ตั้งอยู่เพียงลูกเดียวไกลกว่าเทือกเขาอื่น ๆ (สะเก็ด) ซึ่งเป็นที่ตั้งของวัดดอยสะเก็ดในปัจจุบัน และศูนย์กลางของอำเภอดอยสะเก็ดก็ได้ตั้งอยู่เชิงภูเขานี้ “ดอยเส้นเกศ” และ “ดอยสระเกล้า” เป็นอีกคำหนึ่งที่ตั้งชื่อว่าเป็นที่มาของชื่ออำเภอดอยสะเก็ด

"อำเภอคอยสะเก็ด ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดเชียงใหม่ ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1014 ตั้งอยู่หมู่ 3 ถนนคอยสะเก็ด-ป่อสร้าง ตำบลเชิงคอย ห่างจากจังหวัดเชียงใหม่ 14 กม. ห่างจากกรุงเทพมหานคร 712 กม. โดยมีอาณาเขตติดต่อทางทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอแม่แตง และอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอสันกำแพง และอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย และอำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีเนื้อที่ประมาณ 749 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 468,152 ไร่ สภาพทั่วไปเป็นป่าและภูเขา ที่ราบมีประมาณ 1 ใน 5 ของพื้นที่ทั้งหมด ที่ราบส่วนใหญ่เป็นที่นาและที่ไร่ มีแม่น้ำสำคัญไหลผ่าน 4 สาย คือ แม่น้ำกวง แม่น้ำแม่ดอกแดง แม่น้ำแม่ฮ่อฮัก และแม่น้ำแม่โป่ง มีเขื่อนกักเก็บน้ำ คือ เขื่อนแม่กวงอุดมธารา ตั้งอยู่หมู่ 2 ต.ลวงเหนือ เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ ขนาดความจุ 263 ล้าน ลบ.ม. สามารถส่งน้ำให้พื้นที่เกษตรกรรม 175,000 ไร่

การปกครองของอำเภอคอยสะเก็ดแบ่งเขตของการปกครองออกเป็น 14 ตำบล 112 หมู่บ้าน เทศบาล 1 แห่ง จำนวนประชากรรวม 64,080 คน เป็นชาย 31,237 คน หญิง 32,843 คน มีครัวเรือน 21,987 ครัวเรือน ความหนาแน่นเฉลี่ยของประชากรต่อพื้นที่ 84.8 คน/ตารางกิโลเมตร (ข้อมูลเดือน ธ.ค. 2548) ประชากรส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม ที่สำคัญได้แก่ ข้าว ทุเรียน หอมแดง ลำไย มะม่วง พืชผัก ชาและกาแฟ มีรายได้เฉลี่ย 35,158 บาท/คน/ปี (ข้อมูลเดือน ก.พ. 2549)

ภาพที่ 2.12 เขื่อนแม่กวงอุดมธารา อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

4.4 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอำเภอสันป่าตอง

ศูนย์สารสนเทศเพื่อการบริหารและพัฒนางานปกครอง (2552 : 1-2) ได้กล่าวไว้ว่า อำเภอสันป่าตองได้รับการยกฐานะเป็นอำเภอ เมื่อปี พ.ศ. 2495 เดิมเป็นเขตการปกครองของสองอำเภอ คือ อำเภอแม่วาง และอำเภอบ้านแม มีที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่ที่บ้านกาด เมื่อปี พ.ศ. 2477

กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศยุบอำเภอแม่วางและอำเภอบ้านแม รวมเป็นอำเภอเดียวกันให้ชื่อว่า “อำเภอบ้านแม” โดยมีที่ว่าการอำเภอ ตั้งอยู่ที่บ้านเปียง หมู่ที่ 13 ตำบลบ้านแม ต่อมาเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2482 ได้มีการย้ายที่ว่าการอำเภอบ้านแม มาตั้ง ณ ที่บ้านสันป่าตอง หมู่ที่ 10 ตำบลยู่หา ซึ่งเป็นที่ตั้งปัจจุบันและเปลี่ยนชื่ออำเภอเป็น “อำเภอบ้านแม” โดยมีเขตการปกครอง เพิ่มอีก 2 ตำบล คือ ตำบลหารแก้วและตำบลหนองตองรวมเป็น 14 ตำบล ครั้นในปีพ.ศ. 2489 ทางราชการได้ประกาศตั้งกิ่งอำเภอหางดง ขึ้นเป็นอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งติดกับอำเภอสันป่าตอง ตำบลหารแก้วและตำบลหนองตองจึงโอนไปขึ้นในเขตการปกครองของอำเภอหางดงจนถึงทุกวันนี้

สถานที่สำคัญของอำเภอสันป่าตองคือ วัดท่าจำปี วัดป่าเจริญธรรม (วัดพระนอนใหญ่ที่ใหญ่ที่สุดในภาคเหนือ) วัดน้ำบ่อหลวง (วนาราม) ศูนย์หัตถกรรมไม้แกะสลักหมู่บ้านก๊วยแลน้อย ศูนย์หัตถกรรมไม้แกะสลักตำบลยู่หา ศูนย์ผลิตตุ๊กตาเชียงใหม่ ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอสันป่าตอง โรงเรียนสันป่าตองวิทยาคม โบราณสถานเมืองเก่าเวียงท่ากาน ตลาดนัดทุ่งฟ้าบดหรือกาดงัว เป็นต้น

ภาพที่ 2.13 วัดท่าจำปี ต.ทุ่งสะโตก อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่

4.5 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอำเภอจอมทอง

เทศบาลอำเภอจอมทอง (2554 : 1) กล่าวว่า อำเภอจอมทอง เป็นอำเภอที่ค่อนข้างใหญ่ มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญคือ วนอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ และยังมีวัดที่สำคัญก็คือ วัดพระธาตุศรีจอมทองวรวิหาร ซึ่งเป็นที่รู้จักของคนทั้งประเทศ ซึ่งอำเภอจอมทองตั้งอยู่ทางทิศใต้ของตัวเมืองเชียงใหม่มีระยะทางประมาณ 58 กิโลเมตรตามทางหลวงหมายเลข 108 หรือถนนสายเชียงใหม่ - สอด ผ่านอำเภอหางดง อำเภอสันป่าตอง กิ่งอำเภอคอยหล่อตามลำดับ ทิศเหนือติดกับกิ่งอำเภอ

คอยหล่อ ทิศตะวันตกติดกับอำเภอแม่แจ่ม ทิศตะวันออกติดกับกิ่งอำเภอเวียงหนองล่องและอำเภอบ้านโฮ่งจังหวัดลำพูน ทิศใต้ติดกับอำเภอฮอด

อำเภอจอมทองมีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 712.297 ตารางกิโลเมตร จำนวนประชากรทั้งสิ้น 65,921 คน แยกเป็นชาย 32,748 คน หญิง 33,173 คน ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ลำไย ข้าว ไม้ดอก กะหล่ำปลี หอมแดง

ปัจจุบันอำเภอจอมทองเป็นอำเภอศูนย์กลางความเจริญทุก ๆ ด้านในเขตเชียงใหม่ตอนใต้และทางตอนใต้ของจังหวัดลำพูน รวมถึงทางตอนใต้ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน อำเภอจอมทองเป็นศูนย์กลางการศึกษา ซึ่งมีมหาวิทยาลัย 3 แห่ง วิทยาลัยการอาชีพ 1 แห่ง มีโรงเรียนมัธยมศึกษาและโรงเรียนประถมศึกษาที่ใหญ่ที่สุดในเขตพื้นที่เชียงใหม่ตอนใต้ ในด้านการสาธารณสุขมีโรงพยาบาลจอมทองเป็นโรงพยาบาลที่ใหญ่ที่สุดในเชียงใหม่ตอนใต้ ด้านการท่องเที่ยวอำเภอจอมทอง มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและมีชื่อเสียง ได้แก่ ยอดคอยอินทนนท์ จุดที่สูงที่สุดของประเทศ และน้ำตกต่าง ๆ ในเขตอุทยานแห่งชาติคอยอินทนนท์ วัดพระธาตุนครจอมทองวรวิหาร พิพิธภัณฑ์ผ้าป่าแสงดาที่บ้านไร่ไผ่งามและแหล่งผ้าฝ้ายทอมือในเขตตำบลสบเตี๊ยะ อุทยานแห่งชาติออบหลวง รวมถึงประเพณีแห่ไม้ค้ำโพธิ์ในช่วงสงกรานต์ เป็นต้น ในด้านการพาณิชย์ การค้า การลงทุน อำเภอจอมทองมีการพัฒนาและขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นห้างสรรพสินค้า โรงแรม รีสอร์ท อสังหาริมทรัพย์ ปัจจุบันมีสถานประกอบการในจอมทองมากกว่า 1,000 แห่ง อำเภอจอมทองนับว่าเป็นเมืองที่มีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว นับเป็นเมืองสำคัญในแง่ของเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 2.14 พระมหาธาตุนภพหลุมสิริ

4.6 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับอำเภอแม่ริม

ศูนย์สารสนเทศเพื่อการบริหารและพัฒนางานปกครอง (2551 : 1-2) กล่าวถึงคำขวัญของอำเภอแม่ริมคือ น้ำตกแม่สา งามตากล้วยไม้ ไหว้พระบาทสี่รอย แอ้วคอยชมช้าง งามสล้างพุกษา เจ้าแม่คาราเป็นขวัญ มวลชนมุ่งมั่น สร้างสรรค์ความดี ซึ่งอำเภอแม่ริม เป็นอำเภอหนึ่งในเขตปริมณฑลของนครเชียงใหม่ เป็นอำเภอที่ตั้งของศูนย์ราชการที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ อีกทั้งอำเภอแม่ริม เป็นอำเภอที่รองรับความเจริญของนครเชียงใหม่เพื่อขยายไปยังศูนย์กลางความเจริญทางตอนเหนือของจังหวัดเชียงใหม่ และเป็นทางผ่านเพื่อไปยังอำเภอปาย ทำให้อำเภอแม่ริมมีสภาพเศรษฐกิจดี มีการคมนาคมที่คับคั่งรองจากอำเภอหางดง และเป็นเมืองท่องเที่ยวที่ใกล้เมืองเชียงใหม่มากที่สุด ทั้งนี้อำเภอแม่ริมมีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียงคือ ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอแม่แตง ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอสันทราย ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเมืองเชียงใหม่และอำเภอหางดง ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอสะเมิง และอำเภอแม่ริม แบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 11 ตำบล 92 หมู่บ้าน ด้านการท่องเที่ยวอำเภอแม่ริม มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและมีชื่อเสียง ได้แก่ น้ำตกแม่สา ปางช้างแม่สา สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระตำหนักคาราภิรมย์ สวนกัลล้วยไม้และฟาร์มผีเสื้อ บ้านมิ่ง (แมว) แม่สาใหม่ ศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริฯ เป็นต้น

ภาพที่ 2.15 พระตำหนักคาราภิรมย์

จากการที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงบริบทของจังหวัดเชียงใหม่ และกลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 อำเภอ นั้น ผู้วิจัยต้องการให้ผู้ที่ทำการศึกษาเข้าใจและมีความรู้เบื้องต้นถึงสภาพทั่วไป ประวัติ ที่ตั้ง สถานที่สำคัญ ๆ รูปแบบสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มตัวอย่าง

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พรทิพย์ ชนะคำ (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้านบุรีรัมย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะ และบทบาทของปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อศึกษากลยุทธ์การสื่อสารในการเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้านบุรีรัมย์ ซึ่งปราชญ์ชาวบ้านเหล่านี้มีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาของชนบท ผลการวิจัยพบว่าปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดบุรีรัมย์มีคุณลักษณะของความเป็นผู้นำโดยธรรมชาติอย่างเด่นชัด ซึ่งความเป็นผู้นำโดยธรรมชาตินี้มาจากคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ของปราชญ์ชาวบ้านที่ทำให้ได้รับความเคารพนับถือจากชาวบ้าน คุณลักษณะเด่น ๆ เหล่านี้ ได้แก่ ความสามารถทางการเกษตร รวมทั้งความสามารถทางด้านอื่น ๆ อาทิ การบริหารหมู่บ้าน ความสามารถทางการสื่อสาร นอกจากนี้ปราชญ์ชาวบ้านยังยอมรับความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ แสวงหาความรู้อยู่เสมอ ไม่ยึดติดกับความคิดเก่า ๆ และนำความรู้เหล่านั้นมาพัฒนาตนเอง ครอบครัว หมู่บ้านด้วยหัวใจที่มุ่งในการพัฒนา ส่วนบทบาทของปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดบุรีรัมย์นั้นพบว่า ปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดบุรีรัมย์มีบทบาทด้านต่าง ๆ อาทิ เป็นผู้ริเริ่มเกษตรกรรมทางเลือกใหม่ในหมู่บ้านและแนะแนวทางการเกษตรกรรมทางเลือกให้แก่ชาวบ้าน ทงด้านกลยุทธ์การสื่อสารเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า กลยุทธ์หลัก ๆ ที่ปราชญ์ชาวบ้านนำมาใช้ และเกิดประสิทธิภาพประสิทธิผล ได้แก่ การสร้างบรรยากาศความเป็นกันเองด้วยการสื่อสารระหว่างบุคคล การใช้ภาษาท้องถิ่น นอกจากนี้ยังใช้การสาธิต การเปิดพื้นที่เกษตรกรรมของตนให้ชาวบ้าน บุคคลภายนอกเข้ามาดูงาน เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับชาวบ้าน ทงด้านเนื้อหาที่ปราชญ์ชาวบ้านใช้จะเป็นเนื้อหาจากประสบการณ์ของปราชญ์ชาวบ้านในการทำเกษตรกรรม มีความชัดเจน เข้าใจง่าย เห็นถึงปัญหาของตนเอง รวมทั้งแนวทางการแก้ไขปัญหานั้นด้วย

นัทธ์หทัย ปัญเจริญ (2548) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง ช่องทางการจัดจำหน่ายไม้แคะสลักชุมชนบ้านถวาย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้ผลิตและผู้ประกอบการจำหน่ายสินค้าไม้แคะสลัก มีช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าไม้แคะสลัก เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวทั่วไปทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ที่เข้ามาซื้อสินค้าภายในชุมชน แหล่งตลาดในกรุงเทพมหานครเป็นตลาดเป้าหมายขนาดใหญ่ของผู้ผลิต และผู้ประกอบการสินค้าไม้แคะสลัก โดยสินค้าที่จัดจำหน่ายได้จำนวนมากเป็นสินค้าน้ำหนักเบากว่า 2 กิโลกรัม ได้แก่ ของตกแต่งบ้าน กาแล กรอบรูป ป้ายไม้ และมีการบริการจัดส่งสินค้า ประกอบกับราคาสินค้าไม้แคะแพง เพราะมีการตั้งราคาตามต้นทุนการดำเนินการผลิต และมีการส่งเสริมการขายของชุมชนบ้านถวายในงานการจัดแสดงสินค้าไม้แคะสลักบ้านถวาย เป็นประจำในเดือนเมษายนของทุกปี

สำหรับผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ผู้ผลิตและผู้ประกอบการบ้านถวายเป็นเลือกใช้ช่องทางในการจัดจำหน่ายไม้แคะสลักนั้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ได้ระบุว่า เลือกทำการจัดส่งสินค้าไม้แคะสลักไปยังผู้บริโภคด้วยตนเอง ทางรถยนต์ และเลือกตัวแทนการจัดจำหน่ายสินค้าไม้แคะสลักจากหลาย ๆ แห่ง ไม่ใช่สินค้าจากบ้านถวายเพียงแห่งเดียว ชุมชนบ้านถวายได้เลือกออกแบบ ปรับปรุง กำหนดรูปแบบสินค้าด้วยตนเอง และช่วงเดือนที่มีการจำหน่ายสินค้าได้มากที่สุดคือ ช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนเมษายนของทุก ๆ ปี ชุมชนมีคู่แข่งสำคัญคือศูนย์หัตถกรรมบ้านถวาย หมู่บ้านห้วยแก้ว ตำบลขุนคอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนกฎหมายของรัฐบาลที่มีผลต่อการดำเนินงานของผู้ผลิตและผู้ประกอบการคือ การเก็บภาษีอากร ในกรณีการจัดส่งสินค้าให้ลูกค้าชาวต่างประเทศและ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ส่งผลต่อการขยายตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ

อุษณีย์ ปัญญา (2549) ดำเนินการเรื่องการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในกระบวนการผลิตงานหัตถกรรมไม้ของผู้ประกอบการในตำบลหนองควาย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ครั้งนี้ เพื่อศึกษากระบวนการผลิตและการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในงานหัตถกรรมไม้ของผู้ประกอบการในชุมชนและการวิเคราะห์ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนเพื่อนำไปสู่การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน และการลดมลพิษที่เกิดจากกระบวนการผลิตหัตถกรรมไม้ของชุมชน โดยใช้ชุมชนนี้เป็นกรณีศึกษาเพื่อนำ สัมฤทธิ์ผลที่ได้ของวิธีการจัดการเศษวัสดุเหลือใช้จากกระบวนการผลิตงานหัตถกรรมไม้ขยายสู่ ชุมชนอื่นที่มีปัญหาสิ่งแวดล้อมจากกระบวนการผลิตหัตถกรรมไม้ การศึกษารุ่นนี้ใช้วิธีการออกแบบสอบถาม สัมภาษณ์ผู้นำในชุมชน และลงพื้นที่หาข้อมูลภาคสนามเพื่อทราบถึงปัญหาวิธีการจัดการสิ่งแวดล้อมและความต้องที่แท้จริงของชุมชน ทั้งผู้ประกอบการและผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชนใกล้เคียง ผลการศึกษพบว่า ในการผลิตหัตถกรรมไม้จะมีมลสารเกิดขึ้นในทุกขั้นตอนการผลิต โดยเฉพาะการเลื่อยขึ้นรูปจะเป็นขั้นตอนที่มีมลสารเกิดขึ้นมากที่สุด เช่น เศษไม้ ฝุ่น ควัน เสียงดัง และฝุ่นละออง ซึ่งเป็นมลสารที่ก่อปัญหาให้ทั้งผู้ประกอบการเองและผู้ที่อยู่ในชุมชน ปัญหาที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือการเผาเศษวัสดุหรือการอบชิ้นงานเพื่อลดความชื้นจะก่อให้เกิดควันปริมาณมาก เพราะในช่วงเช้าหรือช่วงฤดูหนาววันจะลอยอยู่เต็มชุมชน จากปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ได้กล่าวถึง ผู้ประกอบการผลิตส่วนใหญ่ไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นปัญหาใด ๆ จึงยังคงละเลยในการจัดการกับปัญหาจากกระบวนการผลิตหัตถกรรมไม้ทั้งด้านมลพิษทางเสียงหรือมลพิษทางอากาศ มีเพียงการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะและของเหลือใช้เท่านั้นที่มีการจัดการอย่างชัดเจน เพราะยังเป็นปัญหาที่สังเกตได้ง่ายที่สุดและมีผลกระทบต่อผู้ประกอบการมากที่สุด โดยลักษณะการจัดการหลัก ๆ นั้นจะมีผู้มาจัดเก็บขยะเศษวัสดุเหลือใช้ในชุมชนจากภายนอก พื้นที่

และนำไปขายให้บริษัทที่รับซื้อเศษวัสดุดังกล่าวในต่างจังหวัดเพื่อนำกลับไปใช้ประโยชน์ใหม่ ซึ่งอยู่ในลักษณะต่าง ๆ

อย่างไรก็ตามเมื่อมีการสอบถามถึงแนวทางสำหรับการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมจากกระบวนการผลิตงานหัตถกรรมไม้ในชุมชน ผู้ที่อยู่ในชุมชนทั้งผู้ประกอบการและผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในชุมชนมีความต้องการที่จะจัดการสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น แต่มีความต้องการจัดการในด้านที่แตกต่างกัน โดยที่ผู้ประกอบการมีความต้องการที่จะมุ่งจัดการเพื่อลดต้นทุนและภาระค่าใช้จ่ายของตนเอง ในขณะที่ผู้ที่อยู่ในชุมชนใกล้เคียงต้องการให้มีการจัดการเพื่อลดมลพิษสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในชุมชน

ดังนั้นการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนต้องอาศัยความร่วมมือกัน 3 ฝ่าย ทั้งผู้ประกอบการ ผู้ที่อยู่ในชุมชน ใกล้เคียงและภาครัฐ โดยภาครัฐต้องเป็นเจ้าภาพร่วมกับผู้นำชุมชนตามธรรมชาติ ช่วยปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม รัก และหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น ทั้งเรื่องของการเพิ่มความเข้าใจและความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ ในการสอดส่องดูแลและร่วมกันแก้ไขปัญหา รวมทั้งหน่วยงานที่มีอำนาจจะต้องการออกกฎระเบียบ เพื่อคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยจะต้องมีการบังคับใช้กฎระเบียบอย่างเข้มงวดด้วย และประการสำคัญจะต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชนอบรมความรู้ด้านการผลิตเพื่อลดมลสารที่เกิดขึ้นจากการผลิตหัตถกรรมไม้ รวมถึงการให้ความรู้ทางด้านสาธารณสุขสิ่งแวดล้อมแก่ชุมชน การจัดสถานที่ให้ผู้ประกอบการผลิตหัตถกรรมไม้มาผลิตในบริเวณพื้นที่เดียวกันเพื่อสะดวกในการควบคุมจัดหาทุนให้ผู้ประกอบการในการปรับปรุงทางด้านเครื่องมือเครื่องใช้ที่มีเทคโนโลยีสีเขียว เพื่อสามารถลดการระจยมลสาร และในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาความเป็นไปได้ของข้อเสนอแนะในแง่ของความคุ้มค่า ทั้งการจัดสถานที่ในการผลิต ร่วมกันของผู้ประกอบการในชุมชน และต้นทุนที่เพิ่มขึ้นจากการจัดการลดมลพิษจากกระบวนการผลิต

วินัย โสภณดี (2552) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง วิเคราะห์การออกแบบผลิตภัณฑ์ และศักยภาพของธุรกิจชุมชนตามโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลัก อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า จากการวิเคราะห์การออกแบบผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลัก มีปัญหาขาดความรู้ในด้านการออกแบบ ปัญหาการออกแบบให้ได้ตามลักษณะของไม้ เนื่องจากขนาดของไม้ที่ได้มีขนาดไม่เท่ากัน จึงทำให้ผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลักมีขนาดไม่ได้มาตรฐาน ในด้านการออกแบบไม่มีการพัฒนารูปแบบเท่าที่ควรในหลายปีที่ผ่านมา อีกทั้งราคาไม่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ เพราะปัญหาการตัดราคากันเองของผู้ประกอบการ การแก้ไขปัญหาให้ตรงจุดควรออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความแปลกใหม่ทันสมัย ควรเน้นประโยชน์ใช้สอยให้มากกว่าเดิม ปรับปรุงด้านขนาด ความสวยงาม ความประณีตของงาน และคุณภาพโดยรวมในราคาที่เหมาะสม

การวิเคราะห์ศักยภาพการจัดการของธุรกิจชุมชน ด้านการบริหารทรัพยากร เงิน งาน วัสดุอุปกรณ์ ให้มีประสิทธิภาพนั้น จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า ผู้ประกอบการทั้ง 6 กลุ่ม ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการรายเดี่ยว มีทั้งการทำงานทุกขั้นตอนทั้งหมด และมีพ่อค้าคนกลางเป็นผู้ดำเนินงาน โดยเป็นผู้กระจายงานให้แก่ผู้ประกอบการเป็นราย ๆ ไป ให้ทำตามความสามารถของช่าง ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรคนของกลุ่ม ส่วนใหญ่การบริหารจะเป็นการสอนงานกันเองภายในครอบครัว เช่น พ่อสอนแม่ แม่สอนลูก พี่สอนน้อง และสืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่น วัตถุดิบที่สำคัญได้มาจากพ่อค้าคนกลางเป็นคนประสาน และจัดหาให้

ผลการวิเคราะห์ตามแนวทางการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ปี พ.ศ. 2549 สรุปได้ว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีศักยภาพตามเกณฑ์ ๆ จัดอยู่ในผลิตภัณฑ์ระดับ 2 ดาว คิดเป็นร้อยละ 88.33 % และผู้ประกอบการที่จัดอยู่ในผลิตภัณฑ์ระดับ 1 ดาว คิดเป็นร้อยละ 16.66 % และผู้ประกอบการที่จัดอยู่ในผลิตภัณฑ์ 3 ดาว 4 ดาว และ 5 ดาว คิดเป็นร้อยละ 0 %

